

København 10. september 2010

Socialministeriet
Departementet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Att: Tina Hansen

Høringssvar til forslag til lov om ændring af lov om social service

ABA-foreningen har ikke modtaget forslaget i høring, men som repræsentanter for en gruppe af forældre til svært handicappede børn ønsker vi at kommentere på det foreslåede loft over ydelsen for tabt arbejdsfortjeneste.

Vi har selvsagt forståelse for behovet for at begrænse de offentlige udgifter, og vil ikke argumentere for at handicapområdet nødvendigvis må friholdes for besparelser. Men vi finder forslaget ugenomtænkt og præget af en manglende analyse af den måde, Servicelovens § 42 forvaltes på ude i kommunerne. Det er endvidere socialt skævt, og i strid med hidtidige handicappolitiske principper. Hvis der skal spares, må det kunne gøres på en mere målrettet og afbalanceret måde.

Det bruges Servicelovens § 42 til

Tabt arbejdsfortjeneste efter Servicelovens § 42 bevilliges til forældre med svært handicappede eller alvorligt syge børn, så barnet kan passes hjemme. Bevillingen er betinget af at behovet for at blive passet hjemme er en konsekvens af barnets funktionsnedsættelse, og af at det ikke skønnes hensigtsmæssigt at overlade pasningen til andre end forældrene. Konkret bevilliges forældre tabt arbejdsfortjeneste i en lang række meget forskellige situationer:

- Forældre til handicappede eller langvarigt syge børn bevilliges tabt arbejdsfortjeneste mens barnet undergår behandling eller udredning.
- Visiteres barnet til et specialpædagogisk tilbud, bevilliges forældre ofte tabt arbejdsfortjeneste for at passe barnet hjemme indtil de kan tilbydes en plads. Dette kan stå på i måneder, nogle gange år, idet der ikke er nogen pasningsgaranti på specialområdet.
- Børn med eksempelvis cerebral parese eller immundefektsyndromer som gør, at de slet kan tåle at være i institution, og børn med så store adfærdsproblemer at de skal ”mandsopdækkes” konstant, passes undertiden hjemme på fuld tid, og sparer dermed kommunerne for langt dyrere foranstaltninger – det var netop rationalet da reglerne om tabt arbejdsfortjeneste blev indført i 1990.
- Forældre til børn med søvn- eller åndedrætsforstyrrelser som gør, at de skal overvåges konstant om natten, bevilliges undertiden fuld tabt arbejdsfortjeneste til dette formål, og sparer derved kommunen for at betale en nattevagt, som er meget bekostelig.
- Undertiden bevilliges forældre til svært handicappede børn tabt arbejdsfortjeneste forebyggende for at lette presset på familien, og derved forebygge en døgnanbringelse. Det kan være for en kortere periode eller mere langvarigt. Hvis f.eks. barnet kræver fuld

voksenopmærksomhed hele tiden, fordi det ikke kan overskue konsekvenserne af sine egne handlinger, kan forældrene bevilliges tabt arbejdsfortjeneste for at give luft til omsorg for søskende, eller til huslige gøremål.

- Mange handicappede børn er stærkt svingende funktionsmæssigt fra dag til dag, og en af forældrene får da tabt arbejdsfortjeneste for at passe barnet hjemme på ”dårlige dage”.
- Mange handicappede børn skønnes ikke at kunne overkomme en hel dag i skole eller institution, og forældrene bevilliges da tabt arbejdsfortjeneste, så de kan passe dem hjemme resten af dagen.
- De fleste specialinstitutioner har åbningstider som er 2-3 timer kortere end tilsvarende institutioner på normalområdet, og forældre bevilliges derfor ofte tabt arbejdsfortjeneste, så de kan bringe børnene senere og hente dem tidligere.
- Mange forældre bevilliges tabt arbejdsfortjeneste for at kunne følge deres børn til undersøgelser, behandling eller terapi, eller for at deltage i møder og supervision.
- Forældre, der vælger at hjemmetræne deres børn efter reglerne i servicelovens § 32 stk.6-9 bevilliges ligeledes tabt arbejdsfortjeneste for den tid, de træner barnet hjemme.

Der foreligger ingen opgørelser over omfanget hvori tabt arbejdsfortjeneste bevilliges til disse forskellige formål. Dette er i sig selv et problem når konsekvenserne af den foreslåede lovændring skal vurderes (Kilde: Svar på spm. 546 og 574, SOU alm. del). Som det vil fremgå er der en betydelig spredning, både med hensyn til hvor mange timers tabt arbejdsfortjeneste forældre bevilliges, og for hvor lang en periode. Nogle modtager tabt arbejdsfortjeneste på fuld tid, nogle blot få timer af og til; nogle bevilliges tabt arbejdsfortjeneste i årevis, nogle i få måneder.

Overordnet kan der peges på to forhold:

- Omfanget af tabt arbejdsfortjeneste er som regel *ligefremt proportionalt* med graden af barnets funktionsnedsættelse. Det er - helt naturligt - børnene med de sværeste handicap, hvis familier får den mest omfattende støtte. Følgelig er det også dem, der vil blive ramt hårdest af det foreslåede loft.
- Derimod er omfanget af tabt arbejdsfortjeneste gennemgående *omvendt proportionalt* med det omfang hvori familierne modtager andre former for offentlig hjælp – hvad end der er tale om komplementære ydelser efter andre paragraffer i serviceloven såsom afløsning eller pasning i hjemmet, plejefamilier eller ledsagerordninger, eller almene velfærdstilbud som pasning og skole. Ofte bevilliges forældre tabt arbejdsfortjeneste *netop fordi* kommunerne ikke kan tilbyde anden hjælp, som f.eks. en institutionsplads. Eller sagt på en anden måde: Forældrene bevilliges tabt arbejdsfortjeneste for at løse en opgave, der ellers ville påhvile kommunerne. Når antallet af forældre, der modtog tabt arbejdsfortjeneste fra 2007 til 2009 steg med 19 % – mon så ikke det skyldes problemer med netop dette? (kilde: Svar på spm. 510, 512 og 572 SOU alm. del). I hvert fald er det indlysende at hvis færre forældre ser sig i stand til at passe deres børn hjemme, så vil det give afledte udgifter ude i kommunerne.

Der er ingen valgfrihed

Loftet over tabt arbejdsfortjeneste foreslås indført, så det gælder for ansøgninger indgivet efter 1.1. 2011. Socialministeren giver følgende forklaring herpå (Kilde: SOU alm. del svar på spm. 516, vores fremhævning):

Jeg forstår godt bekymringen hos forældre, der i dag modtager tabt arbejdsfortjeneste i forhold til, hvilke konsekvenser indførelsen af ydelsesloftet vil få for jeres økonomi. Derfor har jeg også netop lagt vægt på, at alle familier, der i dag modtager tabt arbejdsfortjeneste, og som har indrettet deres økonomi derefter, har præcis de samme forhold efter lovændringen. Dette er baggrunden for, at forslaget alene gælder for nye ansøgninger, der indgives fra den 1. januar 2011. Disse familier vil kende vilkårene for tabt arbejdsfortjeneste, inden de søger, og de vil derfor have indrettet sig på dette.

Dette argument er fuldstændig meningsløst, hvis man ser det på baggrund af de ovenfor beskrevne situationer, hvor forældre bevilliges tabt arbejdsfortjeneste. Tabt arbejdsfortjeneste bevilliges for at afhjælpe et akut og uafvendeligt problem. Den bevilliges ud fra et fagligt skøn af, at den er nødvendig. Forældre til handicappede børn står ikke i en valgsituation, hvor de kan afveje fordele og ulemper ved alternative handlemuligheder, og ”indrette sig” på dem. Den eneste sammenhæng hvor der muligvis kan tales om valgfrihed, er hjemmetræning efter servicelovens § 32, men antallet af forældre der træner deres børn hjemme er højst nogle få promille af det samlede antal forældre, som i dag modtager tabt arbejdsfortjeneste.

Loftet over tabt arbejdsfortjeneste vil ramme fremtidige handicapfamilier lige så pludseligt og vilkårligt som det ville gøre, hvis det blev indført for alle med dags varsel.

Mange vil blive ramt langt hårdere, end ministeriets beregninger viser

Ministeriet har fremlagt forskellige tal, som synes at vise at de økonomiske konsekvenser af loftet over tabt arbejdsfortjeneste vil være moderate for langt de fleste familier. Dette er givetvis rigtigt, men ministeriets tal er behæftet med alvorlige mangler som slører, at der er grupper af handicapfamilier der risikerer at blive ramt helt urimeligt hårdt.

Vi ved at for halvdelen af samtlige modtagerne gælder det, at tabt arbejdsfortjeneste udgør under 10 % af deres årsindkomst. Dette svarer til at de modtager tabt arbejdsfortjeneste for 3-4 timer om ugen eller derunder. Det er de mange, som kompenseres for specialinstitutionernes korte åbningstider og lignende. Man kan i høj grad diskutere det rimelige i, at disse forældre rammes økonomisk, men loftet vil næppe have alvorlige økonomiske konsekvenser for dem.

I den anden ende af spektret er der en gruppe på ca. 10 % - svarende til 1880 personer – som har tabt arbejdsfortjeneste som eneste eller tilnærmelsesvis eneste indtægt (Kilde: Svar på spm. 504 SOU almen del.). Dette er de forældre som passer deres svært handicappede børn hjemme på fuld tid. Ministeren oplyser at denne gruppe i gennemsnit vil miste 3000 kr. /md. eller 36.000 kr/året (Kilde: Svar på spm. 505 SOU alm. del.).

Imidlertid oplyser ministeren også, at ud af disse 1880 personer modtager to tredjedele allerede mindre end det foreslåede loft, hvorfor de formodes ikke at ville blive ramt økonomisk af lovændringen (Kilde: Svar på spm.573 SOU alm. del.). At så mange ligger under loftet er påfaldende, idet gennemsnitslønnen i Danmark er betydeligt højere end 235.356 kr/året. Ifølge tal

fra Danmarks Statistik er der kun mellem 5 %. (på det private arbejdsmarked) og 15 %. (blandt kommunalansatte), der tjener så lidt. Der er i hvert fald tre mulige forklaringer på dette:

- For det første er det sandsynligt at kvinder er overrepræsenteret i gruppen af fuldtidsmodtagere - en kønslig skævhed som blot vil øges yderligere ved indførelse af et loft over tabt arbejdsfortjeneste.
- For det andet er det sandsynligt at en del af gruppen *faktisk ikke modtager tabt arbejdsfortjeneste på fuld tid, selvom de ikke har anden indtægt*. Det kan skyldes at de i forvejen arbejdede på deltid før de fik bevilliget tabt arbejdsfortjeneste. Det kan skyldes at de er gået længere ned i arbejdstid, end de bliver kompenseret for – forholdene på arbejdsmarkedet (vagtplaner osv.) er sjældent lige så fleksible som de beregninger, man i den kommunale sagsbehandling lægger til grund for bevillingen af tabt arbejdsfortjeneste. Eller det kan skyldes at de har mistet deres job men ikke har ret til dagpenge, idet de - fordi de passer deres barn hjemme - ikke kan opfylde rådighedskravet. Uanset årsagen risikerer forældre i denne situation at blive ramt hårdt af et loft over tabt arbejdsfortjeneste - selvom de samlet set tjener mindre end 235.356 kr/året.
- For det tredje kan der være en gruppe som har modtaget tabt arbejdsfortjeneste i mange år, og derfor får ydelsen beregnet på grundlag af en gammel indkomst. Tabt arbejdsfortjeneste reguleres ikke i takt med lønudviklingen i samfundet i øvrigt. Hvis dette er tilfældet kan tallene fra 2007 ikke danne grundlag for en vurdering af loftets økonomiske konsekvenser fremadrettet.

Der er altså betydelig grund til skepsis over for påstanden om, at 2/3 af de, som modtager tabt arbejdsfortjeneste på fuld tid, ikke vil blive ramt økonomisk af det foreslåede loft. Men tager man udgangspunkt i ministeriets tal, og i oplysningen om at gruppen af heltidsmodtagere gennemsnitligt vil miste 3000 kr/md, så kan man deraf udlede at den resterende tredjedel, svarende til 627 personer eller godt 3 % af samtlige modtagere, i gennemsnit vil miste 9000 kr/md. eller 108.000 kr/ året. Det svarer til en gennemsnitlig indtægtsnedgang på 32 % - som altså vil ramme gruppen af forældre til de svageste og mest belastede børn overhovedet. Er dette noget man kan regne med at handicapforældre uden videre kan ”indrette sig på”, uden at det vil have alvorlige sociale konsekvenser? Er det rimeligt?

Hvis vi vender tilbage til det store flertal som ikke har tabt arbejdsfortjeneste som eneste indtægtskilde, oplyser ministeren at de gennemsnitligt vil miste ca. 1.200 kr/md eller 14.400 kr/året. (Kilde: Svar på spm. 506 SOU alm. del). Det lyder ikke af meget, men man må huske at der er en betydelig spredning i gruppen, og at den inkluderer de ovennævnte 50 % som kun modtager tabt arbejdsfortjeneste for 3-4 timer om ugen eller derunder. Blandt de resterende 40 % - 7520 personer - for hvem tabt arbejdsfortjeneste udgør mellem 10 % og 90 % af deres indtægt, vil der være mange der bliver ramt ganske hårdt på økonomien.

En sidste, men vigtig gruppe, som er ”usynlig” i ministeriets opgørelser, er gruppen af forældre som bevilliges fuld tabt arbejdsfortjeneste for en kortere periode, såsom de forældre, hvis børn er under udredning eller som går og venter på et specialpædagogisk tilbud. Tag følgende eksempel: Et barn med medfødt hjerneskade vurderes ved udløbet af moderens barselsperiode at have brug for et vidtgående specialpædagogisk pasningstilbud. Der er ingen ledige pladser i kommunen, og det skønnes ikke forsvarligt at barnet passes hjemme af en uuddannet aflaster. Derfor bevilliges faderen tabt arbejdsfortjeneste på fuld tid til at passe barnet hjemme. Efter 6 måneder får barnet en institutionsplads, og faderen vender tilbage på arbejde på fuld tid. Hvis man nu forudsætter at

familiens årsindtægt svarer til landsgennemsnittet - 319.000 kr. for mænd og 239.400 for kvinder – ville TAF efter de nuværende regler udgøre 28,5 % af familiens samlede årsindkomst (50 % af faderens). Hvis det foreslåede loft over tabt arbejdsfortjeneste bliver indført vil en sådan familie opleve en indtægtsnedgang på 41.822 kr. på årsbasis, svarende til 13 % af faderens indkomst eller 7 % af familiens. Det lyder ikke dramatisk. Men fordi indtægtsnedgangen falder inden for en 6 måneders periode bliver der tale om en nedgang på 6.970 kr /md svarende til 26 % af faderens og 14 % af hele familiens indtægt. Dette er - afhængig af familiens ressourcer i øvrigt - tilstrækkeligt til at skabe massiv usikkerhed om familiens livssituation og økonomi. Hvad skal en sådan familie gøre, hvis den ikke kan få enderne til at mødes? Er det rimeligt at en familie rammes så hårdt økonomisk, fordi der ikke er nogen pasningsgaranti?

Det er klart at det store flertal af forældre, der fremover bliver bevilliget tabt arbejdsfortjeneste, ikke vil blive ramt hårdere end at de kan ”indrette sig”. Det er også klart at der i dag er en lille gruppe velhavere, som bliver kompenseret for meget høje indtægter; ministeriet egne tal viser, at der er 264 personer, der modtager over 400.000 kr/året. De klarer sig sikkert også. Men hvad med resten? Det foreslåede loft er konstrueret, så det rammer de mest handicappede og de, der ikke bliver hjulpet eller kan hjælpes på andre måder, hårdest. Disse familier vil blive stillet markant dårligere end andre, ene og alene fordi de er så uheldige at få et handicappet barn. Er det virkelig hvad man ønsker politisk? Er det i overensstemmelse med hidtidige principper i Dansk handicappolitik? Er det i overensstemmelse med FN’s handicapkonvention, som et enigt folketing ratificerede for så sent som et år siden?

Genopretningspakkens samlede konsekvenser

Det indkomsttab, det foreslåede loft vil give handicapforældre, som fremover bevilliges tabt arbejdsfortjeneste, må naturligvis ses i sammenhæng med familiernes samlede situation. Her skal det erindres, at handicapfamilier er børnefamilier lige som alle andre. De rammes også af genopretningspakkens øvrige sparetiltag, såsom loftet over børnepengene og forkortelsen af dagpengeperioden. Der foreligger ingen beregninger af den samlede betydning af genopretningspakkens tiltag for disse familier. Det er indlysende helt uholdbart.

Afledte udgifter

Spørgsmålet om, hvilke afledte udgifter et loft over tabt arbejdsfortjeneste vil medføre, trænger sig på. Ministeren har fået forelagt detaljerede beregninger over udgifter til især døgnanbringelser, hvis forældre til handicappede børn af økonomiske grunde må se sig ude af stand til at passe deres børn hjemme (SOU alm. del Bilag 282). Ministeren har dog afvist at forholde sig til disse eksempler med henvisning til, at visitationskriterierne for døgnanbringelse og andre handicapkompenserende ydelser ikke bliver ændret (Svar på spm.498 SOU alm. del). Det gør de selvsagt ikke, men det er heller ikke pointen. Pointen er, at der vil komme flere handicapfamilier som opfylder disse visitationskriterier!

At der vil komme afledte udgifter, er ubetvivleligt. Man kan vælge at stikke hovedet i busken, men det går problemet ikke væk af. Spørgsmålet er, hvor mange. Som sagt vil det store flertal af handicapforældre givetvis gøre alt for at klare sig, men der vil være nogle – de svageste - som ikke kan. Og der skal ikke særlig mange af disse familier til, før det meste af den forventede besparelse ved loftet over tabt arbejdsfortjeneste er ædt op.

Det må kunne gøres bedre

Som det foreligger, er forslaget om et loft over tabt arbejdsfortjeneste efter servicelovens § 42 helt uholdbart. Det vil lægge en urimelig byrde på nogle i forvejen hårdt pressede familier, med store menneskelige og økonomiske omkostninger til følge. Det vil stille en gruppe af handicapfamilier markant dårligere end andre, ene og alene fordi de er handicapfamilier, og repræsenterer derved et eklatant brud med kompensationsprincippet, som hidtil har været grundlæggende i Dansk handicappolitik.

Hvis der skal spares, må det kunne gøres bedre. KL har i sit forenklingskatalog fra 2009 foreslået en administrativ forenkling ved at harmonisere reglerne med fleksjobordningen (s. 68), og i oplægget ”vilje til velfærd” foreslås en form for indtægtsgraduering (s. 28). Hvordan disse forslag konkret kunne føres ud i livet er et åbent spørgsmål, men de undgår i det mindste det foreliggende forslags helt urimelige skævheder.

Vi vil på det stærkeste opfordre til, at lovforslaget revideres under hensyntagen til de problemer, vi har påpeget her.

Med venlig hilsen

Peter Westh
Formand for ABA-foreningen
Landsforening for Høj-intensiv Pædagogisk Behandling af Børn med Autisme
Næstvedgade 18
2100 København Ø
Tlf: 40 53 47 99
www.abeforeningen.dk